

- **İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ
SAYISALLAŞTIRMA PROJESİ**

- **Yrd. Doç. Dr. Ümit Konya**
- **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi**
 - **Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü**
 - **uko@istanbul.edu.tr**

- **Bilgi Kaynaklarının Sayısallaştırılmasında Standartlar ve İşbirliği Çalıştayı**
 - **25-27 Şubat 2010**
 - **Ali Emiri Kültür Merkezi**
 - **Fatih - İstanbul**

Bildirinin amacı İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi sayısallaştırma çalışmaları (ZAMANA DİRENEN ESERLER PROJESİ) hakkında bilgi vermek ve proje hazırlık aşaması ile gerçekleştirme aşaması sürecinde yaşananları çalıştay katılımcıları ile paylaşmaktır. Proje 2005-2007 yılları arasında İ.Ü. Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı'na vekaleten atanmam sonrası başlatılmıştır.

- **Göreve başlarken bir TV kanalında yaptığım konuşmada İ.Ü.Nadir Eserler Kütüphanesi'nden söz etmiş ve kütüphane dermesinin hem hizmet hem de korunması açısından bir sponsorluk sistemi düşündüğümü açıklamıştım.**

- Proje öncelikle İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesinde bulunan Sultan II. Abdulhamid dönemine ait fotoğrafların elektronik ortama aktarılarak korunması amacı ile yola çıkmış daha sonra kütüphanedeki tüm nadir eserleri kapsayacak şekilde geliştirilmiştir.

- Bu noktadan yola çıkılarak kütüphanede bulunan fotoğraflar (36.565), yazma eserler (18.606 cilt), haritalar (1.350 cilt), müzik notaları (212 cilt), gazeteler (554 cilt) ve dergilerin (345) sayısal ortama aktarılması için çalışmalar başlatılmıştır.

- **Sistemin kurulması için karar alma aşamasında sayısallaştırma işleminin bir sponsor aracılığı ile yapılmasına karar verilmiştir. Bunun nedeni üniversiteye mali yük getirmeden Nadir Eserler Kütüphanesi'nin sayısallaştırma çalışmasını tamamlamasıdır.**

- **Sponsorlarla görüşmeden önce kurulacak sistemin gereksinimleri belirlenmeye çalışılmıştır.**
- **Sayısallaştırma işleminin bir fotoğraf makinesi sistemi ya da tarama cihazları kullanılarak yapılması kararı kütüphane ve konu uzmanları tarafından tartışılmıştır.**

- **Ancak fotoğraf sistemini kuracak firma öneri getirmesine karşın gerek sistemin sağlanması aşamasında gerekse servis garantisinde sorun yaşatacağı izlenimi uyandırdığı için proje tarama cihazlarına dönmüştür ki uygulamalar incelendiğinde kütüphane açısından en doğru kararın verildiği belirlenmiştir.**

- **Proje sponsor aşamasına geldiğinde üniversite yönetimi ziyaret edilerek kendilerine konu bildirilmiş ve tam destekleri alınmıştır. Ancak bir devlet üniversitesinde çalışıyor olmanın bilinciyle bir Rektör Yardımcısı'nın Kütüphane Sayısallaştırma Komisyonu'na başkanlık yapması sağlanmıştır.**

- **Sponsor arama çalışmalarında akademik olarak sponsorluk kavramı araştırılmış ancak ortak bir tanıma ulaşılamamıştır. Sponsorluğun; pazarlama, reklam, satış geliştirme ya da bir halkla ilişkiler aracı olup olmadığı yönünde tam bir açıklık yoktur. Sponsorluęu hayır işleri ile karıştıranlar da azımsanmayacak sayıdadır.**

- **Sonuçta sponsorluğun; bir ticari kuruluşun amaçlarını gerçekleştirmek için bir faaliyeti mali, malzeme ya da teçhizatla desteklenmesidir, biçiminde yapılan tanımının projenin amacına uygun olduğuna karar verildi.**

- **Sponsor olarak umulandan çok daha fazla firmanın başvurması kütüphaneyi hem şaşırtmış hem de sevindirmiştir. Ancak firmalarla yapılan görüşmelerde ilk aşamada oluşan olumlu düşünceler tamamen değişmiştir.**

- **Bunun bir nedeni sponsor olmak isteyen firmaların hemen hepsinin nadir eserler kütüphanesinde bulunan materyalin tarama işlemlerini kendi elemanları ile yapmak istemeleri ve taranan her materyalden birer nüsha edinmek istemeleri idi.**

- Bir diğer nedeni ise sponsor adayı firmaların bir kısmının siyasi bir yapı içermesi ve sponsorluklarını reklam amacı ile kullanmak istemeleri idi.

Bu nedenle uygun bir sponsor bulmak için yaklaşık 3 ay beklemek gerekti. Bu süreç sonunda Teknosa Firması sponsorluk için başvurdu. Kendileri ile yapılan görüşmede koşullarımız aktarıldı ve kendilerinden gelecek hiç bir koşulun kabul edilemeyeceği bildirildi.

- **Sponsor firma tüm koşullarımızı kabul etti ve herhangi bir talepleri olursa üniversite yönetiminin oluru doğrultusunda gerçekleşebileceğini onayladı. Böylelikle kütüphane ciddi bir sorumluluk yükünü üst yönetimle paylaşmış oldu.**

- **Bir sonraki aşamada üniversite yönetimi projeyi ve sponsoru onaylayarak kütüphane yönetimine gerekli malzemelerin sağlanması yönünde harekete geçme direktifi verdi.**

- Firma ile yapılan sözleşme uyarınca yalnızca ekipman sağlanması değil, tarama işlemi yapacak olan kütüphane çalışanlarının iş saatleri dışında çalışmaları halinde ek ödemelerinin firma tarafından karşılanması için de mutabakata varıldı. Böylece hem dermenin tarama esnasında güvenliği sağlandı hem de çalışanların mağdur edilmesinin önüne geçildi.

- **Sözleşmede ayrıca;**
- **İstanbul Üniversitesi;**
- **- Cihazların ehil kişiler tarafından kullanılması,**
- **- Cihazların protokol konusu işin yapılacağı mekandan dışarıya çıkarılmaması,**
- **- Çalışacak kişilerin Firmaya ya da çalışanlarına ve eserlere verecekleri her türlü maddi ve manevi zararın sorumluluğunu,**

- **Firma ise;**
- **- Gerekli ekipmanın sağlanması,**
- **- Projede çalışacak ekip için bütçenin sağlanması,**
- **- Proje çerçevesinde başlangıç ve ilerleyen toplantıları ile ilgili bilgilendirme amacıyla basın toplantıları düzenleme organize etme sorumluluğunu üstlenmiştir.**

- Ayrıca, sözleşmede, Firma, basın toplantısı haricinde gerçekleştirmek istediği tüm aktiviteleri daha sonra belirleyecek ve bu aktiviteler (sergi, toplantı, vb.) İ.Ü. nün onayı dahilinde gerçekleştirecektir maddesi de yer almıştır.

- - Sözleşmede fikri haklar konusunda ise; Eser'in ülke ve süre sınırlaması olmaksızın her türlü maddi ve manevi hak sahibinin İ.Ü. olduğu,
- - Eser'in işleme, çoğaltma, gösterim, değiştirme, versiyonlar yapma, sergi açma, reklam filmi, yurt içi ve yurt dışı radyo televizyon, dergi, soft copy arşivlenmesi, gazete yayın, yayınlama orijnallığıne bağlı kalarak albüm, CD, kartpostal, takvim, internet, arama motoru, vb mecralarda sınırsız şekilde çoğaltım ve dağıtım, web sitesi hazırlama ve sergileme yayma, çoğaltma, gösterim, temsil, format, isim, ticari ve her türlü yararlandırma hakkının İ.Ü.'ye ait olduğu ve

- İ.Ü. bizzat kendisi ya da uygun göreceği kamu kurumları ile ortaklaşa sergi, tanıtım, teşhir, vb. aktivitelerde firma logosunu ve Eser'in firma desteğiyle sayısal ortama aktarıldığını belirten ibarenin görünür şekilde sergilenmesi
- maddeleri vurgulanmıştır.

- **Sözleşme hazırlanması ve imzalanması öncesinde satın alınması düşünülen tarayıcılar için araştırmalar devam ettirilmiştir. Sonuçta çeşitli etmenler (amaca uygunluk, kullanım yaygınlığı, servis, fiyat, vb.) dikkate alınarak satın alınacak tarayıcı kararı alınmaya çalışılmıştır.**

- **Satın alınması düşünölen tarayıcı ile ilgili yapılan araştırmalar ve tarayıcı kullanan gerek yurt içi gerekse yurt dışı kütüphaneler ziyaret edilerek Nadir Eserler Kütüphanesi için en uygun tarayıcıların Zeutschel marka tarayıcılar olduğuna karar verilmiştir.**

- **Cihazı sağlayan firmanın kütüphane çalışanlarına eğitim vermesi, satıcı firmanın İstanbul'da servis sağlıyor olması, cihazı kullanan kütüphanelerin memnuniyeti ve fiyat unsuru satın alma kararında etkili olmuştur.**

- **Kütüphaneye A0, A1 ve A2 modellerinde birer adet cihaz alınarak çalışmalara başlanmıştır.**

- Bu aşamada proje yürütme işleri kütüphane personeline devredilmiştir.

PROJENİN ŞU ANKI DURUMU

● Yıldız Albümleri	438	% 48
● Arapça Yazma Eserler	997	% 18
● Farsça Yazma Eserler	635	% 39.2
● Plan/Harita	775	% 57.4
● Müzik Notaları	84	% 39.6
● Gazeteler	123	% 22.2
● <u>Toplam</u>		<u>% 30.3</u>

Kütüphane Programı

- İ.Ü. Kütüphanesi UFUK Programını kullanmaktadır. Programın Nadir Eserler Kütüphanesi ile bütünleştirilmesi çalışmaları tamamlanmak üzeredir. Program İ.Ü. Bilgi İşlem Daire Başkanlığı sorumluluğunda geliştirilmektedir.

- **Sabrınız için teşekkür ederim.**